

Nr 14

Allmänna beredningsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion angående utredning av frågan om rätt för tjänstemän i offentlig tjänst att komma i åtnjutande av samma rättigheter som tillkommer andra löntagare.

I en inom andra kammaren väckt motion, II: 78, av herr *Senander m. fl.*, vilken motion hänvisats till allmänna beredningsutskottet, hemställes, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning och förslag i syfte att tillerkänna tjänstemän i offentlig tjänst och deras organisationer samma rättigheter som tillkommer andra löntagare och deras organisationer, däri inbegripen rätten till arbetsnedläggelse, jämte ökat inflytande vid avgörandet av frågor som berör tjänstemännens angelägenheter i tjänsten.

I motionen framhålles, att privatanställda löntagare i allmänhet har lagligen fastställd förhandlingsrätt och rätt att sluta kollektivavtal och, med vissa inskränkningar, rätt att företaga stridsåtgärder, vilket icke är fallet med tjänstemännen i statens tjänst. En statstjänsteman får icke utan tillstånd inneha bisyssla. I befordringsärenden bestämmer myndigheten ensam. Besträffningar kan ådömas av myndigheterna, vilket kan medföra att tjänsteman blir dubbelbesträffad. Statstjänstemannen är skyldig underkasta sig förflyttning. I huvudsak gäller liknande villkor för de kommunalanställda tjänstemännen.

Som motivering för de särskilda bestämmelserna för tjänstemän i offentlig tjänst har anförts den »säkrare anställningen» samt de »särskilda förmåner», som är förbundna med tjänstemannaställningen. Dessa förmåner skiljer sig dock icke numera nämnvärt från motsvarande förmåner för andra tjänstemän.

Beträffande motiveringen i övrigt för motionärernas yrkande får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen från statens lönenämnd, statskontoret, Landsorganisationen (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges akademikers centralorganisation (Saco) och Statstjänstemännens riksförbund (SR).

Statens lönenämnd hänvisar till sitt yttrande år 1952 över förhandlingskommitténs betänkande och understryker angelägenheten av att frågan om statstjänstemännens förhandlingsrätt snarast möjligt bringas till sin lösning. Frågan om rätten att inneha bisysslor bör uppmärksammas vid den

av riksdagen beslutade översynen av de statliga avlöningsförfattningarna. Nämnden avstyrker motionen.

Statskontoret erinrar om att de författningar, som reglerar förhandlingsrättens innehörd och omfattning för stats- och kommunaltjänstemän med ämbetsansvar, utformats med beaktande av att tjänstemännens anställningsförhållanden vore av helt annan karaktär än dem som gällde för arbetstagare, underkastade lagen om förenings- och förhandlingsrätt. Statskontoret kan icke finna, att några omständigheter sedan inträffat, som kan föranleda ett frångående av principerna. Statskontoret hänvisar vidare till det ovannämnda kommittéförslaget, som överarbetats. I fråga om rätten att inneha bisysslor uttalar sig ämbetsverket huvudsakligen i överensstämmelse med vad lönenämnden anfört.

LO, som bifogar ett yttrande från kommunalarbetsförbundet, hänvisar likaledes till den ovannämnda utredningens betänkande, som torde komma att överses av en ny kommitté. I fråga om bisysslorna erinras om den av riksdagen beslutade översynen av de statliga avlöningsförfattningarna. *LO* anser, att hela det av förhandlingsrättskommittén behandlade problemkomplexet snarast bör upptagas till förnyat övervägande.

TCO återger ett uttalande av sin kongress förra året, vilket uttalande utmynnar i ett krav att åtgärder snarast vidtages för reglering av förhandlingsrättsbestämmelserna för stats- och kommunaltjänstemän på huvudsaklig grundval av 1948 års förhandlingsrättskommittés betänkande. *TCO* hyser alltjämt samma uppfattning och understryker angelägenheten av att åtgärder snarast vidtages för att lösa dessa tjänstemäns förhandlingsrättsfråga.

Saco anför bl. a., att förutsättningar torde finnas för att den offentliga arbetsgivaren och personalorganisationerna skall kunna arbeta sig fram till en sedvana, vilken smidigare än någon lag, som nu kan stiftas, reglerar parternas rättigheter och skyldigheter. Motionen avstyrkes bestämt.

SR hänvisar i sitt yttrande till det utlåtande förbundet avgivit över 1948 års förhandlingsrättskommittés betänkande, vilket utlåtande utmynnar i att ytterligare erfarenheter av den förhandlingsordning, som blivit praxis, bör avvaktas innan slutlig ståndpunkt i frågan om förhandlingsrätten tages samt att ett centralt förhandlingsorgan inom civildepartementet inrättas i huvudsak enligt de riktlinjer som kommittén föreslagit.

Utskottet. I den föreliggande motionen göres gällande att de offentliga tjänstemännen och deras organisationer befinner sig i en undantagsställning med hänsyn till rättssäkerhet och facklig rörelsefrihet. Enligt motionärernas uppfattning bör en utredning tillsättas i syfte att bereda de offentliga tjänstemännen möjligheter att på samma sätt som andra löntagare hävda sina intressen i kampen för bättre avlönings- och arbetsvillkor. I motionen anges vissa riktlinjer för en sådan utredning; i detta hänseende

omnämnes frågorna om förhandlings- och kollektivavtalsrätt, rätten till stridsåtgärder, medinflytande i bestraffningsfrågor och vid befordringar samt rätten till bisysslor.

Med hänsyn till beskaffenheten av de i den föreliggande motionen avhandlade spörsmålen finner sig utskottet böra erinra om vissa pågående eller planerade utredningar, vid vilka dessa spörsmål kan komma under övervägande. Sålunda har beträffande förhandlingsrätten och därmed sammanhängande spörsmål, såsom ock i motionen erinras, 1948 års förhandlingsrättskommitté framlagt ett förslag. Detta har sedermera varit föremål för en förberedande överarbetning från vissa principiella utgångspunkter, och enligt vad utskottet inhämtat avses härmed sammanhängande problemkomplex skola upptagas till ytterligare behandling. I detta hänseende får utskottet även hänvisa till vad föredragande departementschefen anfört angående dessa frågor i propositionen 1954: 61, vilka uttalanden lämnades utan erinran av riksdagen. Utskottet vill även erinra om att den betydelsefulla frågan om formerna för statsmakternas medverkan i förhandlingsarbetet jämväl berör arbetsområdet för den pågående författningsutredningen. Vad angår de i motionen berörda frågorna om tjänstemännens medinflytande i bestraffningsfrågor och vid befordringar avser dessa olika sidor av tjänstemännens rättsliga ställning som inte torde kunna komma under bedömning annat än i ett större sammanhang. Beträffande slutligen rätten att inneha bisysslor torde detta spörsmål komma under prövning vid den förestående översynen av de statliga avlöningsförfattningarna; frågan har för övrigt berörts även av riksdagens år 1955 församlade revisorer.

Av det anförda framgår att de i motionen framförda spörsmålen redan är eller kan väntas bli föremål för uppmärksamhet i vederbörligt sammanhang. Då utskottet vid sådant förhållande inte finner påkallat att tillstyrka någon åtgärd i motionens syfte hemställer utskottet,

att motionen II: 78 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 mars 1956

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

PATRIK SVENSSON

¹ Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit:

från första kammaren: herrar Jonsson, John Wiktor*, Andersson, Axel, fru Wallentheim, herrar Jansson, Erik, Arrhén*, Holmqvist, Lundström, Strandler, Sörlin*, fru Hamrin-Thorell och fru Nilsson; samt

från andra kammaren: herrar Svensson i Alingsås, Gustafsson i Bogla*, fru Sjöstrand, fru Svedberg, herrar Bark, Hammar, Andersson i Ronneby*, Braconier*, Nestrup, Östrand, Stiernstedt och Ericsson i Näs.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.